

پیش بینی نقش باورهای دینی بر کارائی معلمان دوره ابتدائی

فریبا بیان فر^۱، شهلا فدایی اردستانی^۲

^۱ استاد یار دانشگاه پیام نور سمنان

^۲ دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور

نویسنده مسئول:

فریبا بیان فر

چکیده

هدف تحقیق حاضر تبیین نقش باورهای دینی بر کارائی معلمان می باشد. جامعه این تحقیق را معلمان شاغل در آموزش و پرورش منطقه ۱۲ شهر تهران به تعداد ۵۰ نفر که به صورت نمونه در دسترس انتخاب شدند تشکیل می دهند. برای بررسی باورهای دینی از پرسشنامه ۲۵ سؤالی گلزاری، ۱۳۷۹ و کارائی معلمان از پرسشنامه ۲۱ سؤالی چو و بولی، ۲۰۰۷ استفاده شد. همچنین از روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون با استفاده از نرم افزار SPSS (ورژن ۲۳) نیز استفاده شد. نتایج نشان داد بین باورهای دینی و کارائی معلمان رابطه مثبت معناداری وجود دارد همچنین باورهای دینی پیش بینی کننده میزان کارائی در بین معلمان دوره ابتدائی می باشد.

کلید واژه: باورهای دینی، کارائی معلمان.

مقدمه:

اهمیت معنویت و رشد معنوی انسان در چند دهه گذشته به صورتی روزافزون توجه روان‌شناسان و متخصصان بهداشت روانی را به خود جلب کرده است. پیشرفت علم روان‌شناسی از یک سو و ماهیت پویا و پیچیده جوامع نوین از سوی دیگر، باعث شده است که نیازهای معنوی بشر در برابر خواسته‌ها و نیازهای مادی قد علم کنند و اهمیت بیشتری بیابند. مردم جهان، امروزه بیش از پیش به معنویت و مسائل معنوی گرایش دارند و روان‌شناسان و روان‌پزشکان هم به طور روزافزون درمی‌یابند که در همه موارد برای درمان اختلالات روانی، استفاده از روش‌های متعارف کافی نیست. (شهیدی و شیرافکن، ۱۳۹۲) نیاز انسان به دین قدمتی به عمر تاریخ دارد؛ زیرا بشر از همان آغاز زندگی خود به حامی مقتدر و تکیه‌گاهی نیرومند احساس نیاز می‌کرده است. موضوع دین مورد بحث روان‌شناسان و محققان پیشگامی همچون جیمز^۳ (۱۹۲۹)، فروید^۴ (۱۹۰۷)، یونگ^۵ (۱۹۶۱ - ۱۸۷۵) و دیگران بوده است. همچنین مطالعات و نظریه‌پردازی در زمینه‌های مختلف مذهبی به گذشته‌های دور برمی‌گردد؛ ولی مطالعه مذهب از دیدگاه روان‌شناختی از حدود ۱۰۰ سال پیش آغاز گردیده است. (بهرامی احسان، ۱۳۹۳) اعتقاد بر این است که در ایمان به خدا، نیروی خارق‌العاده‌ای وجود دارد که نوعی قدرت معنوی به انسان متدین می‌بخشد و در تحمل سختی‌های زندگی او را کمک کرده و از نگرانی و اضطرابی که بسیاری از مردم در معرض ابتلا به آن هستند دور می‌سازد. ویلیام جیمز، یکی از پیشگامان طرح این واقعیت در روان‌شناسی، معتقد است: «ایمان بدون شک مؤثرترین درمان اضطراب است؛ ایمان نیرویی است که باید برای کمک به انسان در زندگی وجود داشته باشد. فقدان ایمان، زنگ خطری است که ناتوانی انسان را در برابر سختی‌های زندگی اعلام می‌دارد» (به نقل از: عثمان نجاتی، ترجمه عرب، ۱۳۹۴).

نکته بسیار مهمی که در اصول بهداشت روانی باید توجه داشت، این واقعیت است که تمام آموزش‌های الهی، قوانین فطری و عقلانی هستند؛ به همین دلیل، در تمام مناطق جغرافیایی و در تمام زمان‌ها قابل استفاده می‌باشند. بر همین اساس، این اصول می‌توانند در پیش‌گیری از تظاهرات واکنشی روانی و به طور کلی، پیش‌گیری از تمام اختلالات روانی که جنبه عضوی و ارثی ندارند مفید واقع شوند (حسینی، ۱۳۹۴).

از دیدگاه اسلام، راه علاج و درمان اساسی اختلالات روانی، از جمله اضطراب و نگرانی، یاد خداوند است: «أَلَا يَذْكُرُ اللَّهُ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ» و اعتقاد بر این است که انسان به وسیله ایجاد ارتباط روحی و معنوی با مبدأ وجود و سرچشمه همه پاکی‌ها و نیکی‌ها به آرامش خاطر دست پیدا می‌کند. یاد خدا، انسان را با ریسمن و پیوند استواری به پروردگارش مربوط می‌سازد و او را به خیر و خوبی در دنیا و آخرت سوق می‌دهد و روان انسان را بر اساس ایثار و همیاری پرورش داده و او را به آرامش می‌رساند. چنین فردی با عبرت گرفتن از دیگران و تجربه اندوزی از گذشته، با امید به سمت آینده در حرکت است. این افراد هرگز احساس ناراحتی و تشویش در مورد حوادثی که هنوز رخ نداده‌اند به درون خود راه نمی‌دهند. در احادیث و گفته‌های معصومان، عوامل شناختی و عاطفی و رفتاری متعددی مورد توجه قرار گرفته است. برای مثال، در مورد اختلال افسردگی، عواملی نظیر نگرش‌های نامعقول، افراط و تفریط در تمایلات و هواهای نفسانی، برآورده نشدن انتظارات، ناامیدی، شک و تردید به الطاف خداوند، نارضایتی از زندگی، کوتاهی در انجام فعالیت‌ها، سستی و تنبلی، از دست دادن چیزی که برای فرد مهم است و یا نرسیدن به آرزوها، حسادت نسبت به کسی، ناراحتی فکری و خیال‌پردازی، احساس ناتوانی، و فشارهای روانی از سبب‌های افسردگی دانسته شده است (فقیهی و مطهری طشی، ۱۳۹۳).

در مورد اضطراب و آرامش روان هم به مطلبی از علامه طباطبائی اشاره می‌شود. ایشان در توضیح کلمه «سکینه»، آن را از ماده سکون به معنای آرامش دل دانسته‌اند؛ آرامشی که انسان در عزم و اراده خود دارد و هیچ‌گونه اضطراب و نگرانی به خود راه نمی‌دهد. وی شخص مؤمن را همچون کسی می‌داند که بر تکیه‌گاهی استوار و پایه‌ای ویران‌نشدنی تکیه زده و امور خود را بر معارف حقّه و اعتقادات غیرقابل شک و شبهه، مبتنی ساخته است. او در کارها طبق فرمان الهی اقدام می‌کند و چیزی را متعلق به خودش نمی‌داند تا ترس از بین رفتن آن را داشته باشد. شخص مؤمن از فقدان چیزی اندوهگین نمی‌شود و برای تشخیص خیر و شر دچار اضطراب و دودلی نمی‌گردد. در ادامه، ایشان شخص بی‌ایمان را

³-Jeims⁴-Feruid⁵-Young

همچون افراد بی‌سرپرستی می‌داند که به کارشان رسیدگی نمی‌شود و خیالات و احساسات شوم، از هر طرف بر آنها حمله کرده، آنان را دچار اضطراب شدید می‌کند (صفورایی پاریزی، ۱۳۹۲). هاگ^۶ می‌گوید: «شک ندارم که شما با پیروی از تعلیمات مذهبی خود، هیچ‌گاه دچار افسردگی ناشی از خودملامت‌گری نخواهید شد». (به نقل از: مرتجاعی، ۱۳۸۶) این الگوی کاملی از هم‌سویی مذهب و روان‌شناسی است. همهٔ مذاهب از پیروانشان می‌خواهند که انسان‌هایی شاد، بانشاط و از خود خرسند باشند و همدیگر را دوست بدارند. مذهب به انسان کمک می‌کند تا به معنای حوادث زندگی، بخصوص حوادث دردناک و اضطراب‌انگیز دست یابد. دین به معتقدان و مؤمنان خود می‌آموزد که چگونه با مجموعه عظیم جهان و قوانین آن سازگاری یابند.

آرامش روانی، گم‌شده انسان امروزی است و او با تمام وجود در پی دستیابی به آن است. (آذربایجانی، و موسوی اصل، ۱۳۹۵) شاید بتوان گفت: مهم‌ترین مشکل انسان، اضطراب، افسردگی، اختلال در روابط بین فردی، خشونت و مانند آنها می‌باشد و بدیهی است اگر مسائل فوق در جامعه‌ای گسترده شوند پیامدهای بسیار وخیم و غیرقابل جبرانی را به بار خواهد آورد. از دیدگاه دین، مؤثرترین چیزی که می‌تواند این مشکلات را برطرف کند یاد خداست (آذربایجانی و موسوی اصل، ۱۳۹۵). امروزه برخلاف چندین دهه قبل که انسان را موجودی سه بعدی متشکل از زیست، روان و اجتماع می‌دانستند، بعد چهارمی هم بدان اضافه نموده‌اند و آن بعد روحی و یا معنوی است (طهماسبی و کمانگیری، ۱۳۹۵). در حقیقت، ترکیب انسان، رفتار انسان، سلامت انسان، بیماری انسان و سایر افعال و حالاتی که بر انسان حادث می‌گردد ناشی از یک بعد خاص نیست، بلکه تمام ابعاد چهارگانه با ترکیب و تأثیر متقابل بر هم، حالاتی را بر انسان حکمفرما می‌نماید. اهمیت باورها و نهادهای دینی بر انسان و زندگی فردی و اجتماعی او کاملاً آشکار است. این به شکلهای مختلف در هر فرهنگ شناخت شده‌ای وجود دارد معمولاً نقش اصلی و اغلب محوری رادر زندگی افراد آن‌بازی می‌کند. بسیاری از مردم دنیا امروزه خود را دیندار می‌دانند و انگیزه‌های دینی، در شکل‌گیری حرکت‌های اجتماعی و سیاسی معاصر مشهود است. (آرین، ۱۳۸۸). انسان برای اینکه به معنا و مفهومی در زندگی برسد باید پشتوانه‌ای داشته باشد تا به او بفهماند که کار و تلاش او بی‌فایده نیست. تحقیقات نشان می‌دهد که با وجود گسترش وسایل مادی هنوز انسانها با یک بحران روحی روبرو هستند. در این بین تنها چیزی که می‌تواند به مدد انسانها بیاید و آنها را نجات دهد دین است که ما در اینجا آثاری چند از دین را در زندگی انسان بیان می‌داریم:

۱. دین عاملی برای حرکت علمی: برخلاف پندار برخی که دین را تنها برای طبقات بی‌فرهنگ و پایین جامعه ضروری می‌مانند و قشر فرهنگی را از اصول و عبارتها و عبادتها و اعمال دینی بی‌نیاز می‌دانند، دین همواره در زندگی متفکران و عالمان نقشی مثبت داشته و بوسیله این جهان بینی دینی، انسان و اسرار جهان را حساب شده و هدفدار می‌دانند و روح تحقیق برایشان مهیا می‌شود.

۲. دین عاملی برای تقویت عواطف انسانی: ارزشهای انسانی که در دین دور تاکید قرار گرفته همواره سپر دان خود را از روح خشونت و جنایت برحذر می‌دارد و قانون زندگی را بر پایه عواطف انسانی گرم و مستحکم می‌سازد، لذا آماری خودکشی در جوامع دینی بسیار کمتر است.

۳. دین عامل ثبات در برابر سختی‌ها: اعتقاد به قدرت بی‌پایان الهی در پیروان ادیان مهمترین تکیه گاه معنوی و روانی در برابر حوادث سخت زندگی است. گسترش پدیده خودکشی در عصر کنونی معلول عدم اتکاء به این پشتوانه مهم است.

۴. دین عاملی برای احیاء روح وظیفه شناسی: تعلیمات دینی بخاطر زنده کردن باور به مراقبت دائمی از طرف خداوند و اعتقاد به دادگاهی‌ماوراء همهی دادگاه‌های انسانی می‌تواند نقش اساسی در ایجاد روح مسئولیت و انجام وظیفه در انسانها ایفا نماید، کاری که از عهده قانون‌ها و برنامه‌های زور مدارانه کمتر برمی‌آید (میرچاد، ۱۳۹۵).

استاد شهید مطهری (۱۳۶۱) ایمان را عامل بهبود روابط اجتماعی می‌داند و در این زمینه می‌گوید: زندگی سالم اجتماعی وقتی بدست می‌آید که افراد قوانین و حدود و حقوق یک دیگر را محترم می‌شمارند، عدالت را امری معقول بدانند یکدیگر را محترم بشمارند و هرکس برای دیگران آن را بپسندد که برای خود می‌پسندد، به یکدیگر اعتماد داشته باشند و هرکس برای دیگران آن را بپسندد که برای خود می‌پسندد، به یکدیگر اعتماد داشته باشند، هر فردی در برابر اجتماع خود را مسئول بداند و در نهان و آشکار خود را مسئول دانسته و تقوی داشته باشند، در مقابل

ظلم و ستم قیام کنند و مجال سمتگری را از سمتگر بگیرند، ارزشهای اخلاقی را رعایت کرده و با یکدیگر متحد باشند. سمند و کلر معتقد است که بهترین خدمت دین بوجود آوردن نظم و انضباط است زیرا بشر در دوران اولیه زندگی نیاز به نظم داشته است و این نیاز در بشر کنونی نیز دیده می شود. (بهشتی، ۱۳۵۰).

قرآن نیز اهداف اجتماعی دین را برای ما معین می سازد و مهمترین نقش دین را سازندگی جامعه و حفظ آن از انحرافات چنین ترسیم می نماید:

۱. تربیت و آمادگی فردی: دین سعی بر تربیت و آمادگی فرد دارد تا هر شخصی به تنهایی آماده زندگی اجتماعی و تعهد به نظام زندگی و ارزشهای آن باشد.

۲. سازماندهی جامعه: گام دوم سازمان دهی جامعه و تعهد بر حرمت قانون است تا حیات اجتماعی و روح قانون حفظ شود. (نساء، ۱۴)

۳. حفاظت از بنیان سالم جامعه: آخرین مرحله در تکمیل سازندگی جامعه وادار ساختن انسانها به اصلاح کژی ها و انحرافات و نهی از منکرات و باز داشتن افراد از تخریب ها جامعه پس از سازندگی آن است. (اعراف، ۵۶)

آموزش و پرورش به عنوان یکی از مهمترین و گسترده ترین سازمان اجتماعی نقش بسیار مهمی در فرایند جامعه پذیری واجتماعی کردن اعضا جامعه ایفا می کند (صافی ۱۳۹۶).

این مسئله به ویژه در آموزش و پرورش دوره ابتدایی از اهمیت خاصی برخوردار می گردد. زیرا آموزش و پرورش دوره ابتدایی تکوین بخش رشد شناختی، زیستی، اجتماعی دانش آموزان بوده، با انتقال اعتقادات، اخلاق، رسوم، هنجارها، ارزش ها و مهارت به نسل جدید و فراهم کردن زمینه مناسب برای رشد استعدادها و قابلیت های بالقوه دانش آموزان موجب شکوفایی استعداد و افزایش عملکرد تحصیلی آنان می شود (حیدری پور، فروغی ابری، سلیمی ۱۳۹۱). دست اندرکاران نظام های آموزشی براین نکته تأکید می ورزند که می توان بابه کارگیری ابزارهای اطلاعاتی روزآمد، قابلیت ها و شایستگی های متناسب بانوآوری ها را در معلمان به وجود آورد. در آرمان هایی که از سوی صاحب نظران برای نظام های تعلیم و تربیت مطرح می شود. از معلم به عنوان نقطه اتکای هر تغییر و تحولی یاد می شود (مهر محمدی ۱۳۸۹). معلم در گذشته، تنها یک وظیفه داشت و آن تربیت و نهادینه کردن افراد متعلق به یک کشور بود؛ در حالی که امروز، وظیفه اصلی معلم تبدیل فرد به شهروندی جهانی است؛ شهروندی که متعلق به جامعه بین الملل در حال شدن است. (درانی، ۱۳۹۴). پرفسور گیج^۷ (۱۹۷۸) استاد برجسته تعلیم و تربیت در کتاب «مبانی هنر تدریس» می گوید: بدون تردید هیچ فرد دیگری جز معلم نمی تواند تأثیر بیشتری بر آنچه در مدارس می گذرد داشته باشد. معلم می تواند تعلیم و تربیت را فرایندی توأم با لذت و کامیابی یا فرایندی بی ثمر کند (گیج، ترجمه مهر محمدی ۱۳۸۹). معلم باغبان فطرت انسان است فطرتی که با فطرت الهی سرشته شده است در میان موجودات عالم تنها انسان است که می تواند راه کمال را بیپیماید و تربیت چنین انسانی برعهده معلمان می باشد. یونسکو در چهارمین گزارش جهانی آموزش و پرورش تحت عنوان معلمان و تدریس در دنیای در حال تغییر ضمن تأکید بر نقش محوری و موقعیت ممتاز معلمان دنیا، در تغییرات سریع و روزافزون، نه تنها در عرصه اطلاعات بلکه در حوزه کلیه مسائلی که روی جوامع تأثیر گذاشته است اعلام می دارد تدریس شاید یک حرفه بسیار همگانی نباشد ولی بدون شک در دنیای در حال تغییر یکی از مشاغل حساس و پراهمیت است. از ۵۷ میلیون معلم دنیا حدود دوسوم از آنها در کشورهای در حال توسعه کار می کنند. اهمیت معلمان در جامعه فقط به خاطر نسبت بالای تعداد آنها نبوده، بلکه بیشتر به دلیل مسئولیت آنها در تعلیم و تربیت نسل های آینده می باشد، این اهمیت در کشورهای در حال رشد که دسترسی به سایر منابع مدرسه ای ناچیز می باشند بسیار چشمگیر است. (رئوف، ۱۳۸۸، ص ۱۵). معلم می تواند به عنوان الگوی عملی دانش آموزان در شور و شوق یادگیری و تولید علم قرار گیرد ضمن آنکه محتوا گزینی، روشهای تدریس و ارزشیابی نیز از دیگر مولفه های برنامه درسی هستند که مستقیماً تحت نظر و کنترل معلم است. در این صورت باید حکم کرد که موثرترین و کارسازترین مولفه نظام تعلیم و تربیت معلم یا همان کارگزار اصلی و حقیقی آموزش و پرورش است (کلانین ۲۰۱۱، مهر محمدی ۱۳۹۴). در نظام آموزشی کارآمد، اجزاء و عناصر مختلف اعم از برنامه و مواد درسی، یادگیرنده ها، معلم، وسایل آموزشی، فضا و تجهیزات، بودجه و اعتبارات و ... با یکدیگر تأثیر متقابل دارند تا دستیابی به هدفهای مورد انتظار را امکان پذیر

سازند. علاوه بر این لازم است هر یک از اجزاء به تنهایی نیز از کیفیت و کارآمدی لازم برخوردار باشند. در این میان «معلم» مهمترین نقش را در فراهم سازی شرایط مناسب برای فعالیتهای یادگیری ایفا می نماید و ضروری است صلاحیت های لازم را برای انجام چنین نقشی در نظام آموزشی دارا باشد (ملکی، ۱۳۹۱). صلاحیت معلم به توانایی معلم در برآوردن نیازها و مطالبات حرفه تدریس به میزان کافی و با استفاده از مجموعه ای یکپارچه دانش، مهارت و نگرش گفته می شود به طوری که این مجموعه در عملکرد و بازتاب معلم تجلی یابد (نیج ولدت و همکاران، ۲۰۱۵، ص ۷۰). بنابراین آنچه از دینداری و اهمیت کارائی در معلمان و اثر آن بر رشد و پیشرفت دانش آموزان گفته شد در این تحقیق بر آن شدیم که به رابطه و نقش پیش بینی کنندگی باورهای دینی با میزان کارائی معلمان در دوره ابتدائی بپردازیم.

روش پژوهشی:

پژوهش حاضر از نوع توصیفی به روش همبستگی بود. هدف تحقیق مطالعه حدود تغییرات یک متغیر در رابطه با تغییرات یک یا چند متغیر دیگر است (دلاور، ۱۳۹۳). جامعه این تحقیق را معلمان دوره ابتدائی شاغل در آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶، تشکیل می دهند. منظور از جامعه عبارت است از همه ی اعضای واقعی یا فرضی که علاقمند هستیم یافته های پژوهش را به آنها تعمیم دهیم. در واقع جامعه عبارت است از گروهی از افراد، اشیاء یا حوادث که حداقل دارای یک صفت یا ویژگی مشترک هستند. (دلاور، ۱۳۹۴). نمونه این تحقیق که بر اساس جدول مورگان محاسبه و به تعداد ۵۰ نفر از معلمان دوره ابتدائی شاغل در منطقه ۱۲ آموزش و پرورش شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ تشکیل می دهند و روش نمونه گیری در این تحقیق به صورت نمونه در دسترس می باشد. برای گردآوری داده ها از ابزارهای زیر بهره گرفته شد:

۱) پرسشنامه باورهای دینی

این آزمون عمل به باورهای دینی را اندازه می گیرد و دکتر گلزاری آن را تهیه کرده است (گلزاری ۱۳۷۹). این پرسشنامه جهت سنجش اعتقادات مذهبی اسلام است و در قالب در ۲۵ سوال تنظیم گردیده است که مقیاس اندازه گیری آن از نوع لیکرت است. مولفه های این پرسش نامه طیف وسیعی از اعمال مذهبی مانند میزان توجه به اعمال واجب و مستحب اسلامی فعالیت در گروه های مذهبی میزان نقش مذهب در پاسخگویی به سوالات و در نهایت توجه به آیات قرآن را در بر می گیرد که جمع بندی این امتیازات می تواند تصویر روشنی از آموزش های مذهبی اسلام در زندگی فرد ارائه نماید.

پرسشنامه معبد از نوع مقیاس لیکرت و به صورت ۵ گزینه ای بوده و هر سوال از صفر تا چهار نمره گذاری می شود و گزینه ها به ترتیب عبارت است از (خیلی زیاد، زیاد، تا اندازه ای، کم، اصلاً) بنابراین نمره این پرسشنامه از صفر تا ۱۰۰ می باشد. بدین ترتیب کمترین نمره کل صفر به معنی عمل نکردن به هیچ یک از باورهای دینی و بیشترین نمره صد نشان دهنده عمل به همه باورهای دینی به حساب می آید (گلزاری، ۱۳۸۰).

۲) پرسشنامه کارائی معلمان

پرسشنامه کارائی معلم در سال ۲۰۰۷ توسط چو و بولی تهیه و تنظیم شده است. این پرسشنامه شامل ۲۱ سوال می باشد که در طیف لیکرت و از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق امتیاز بندی شده است و هدف از آن ارزیابی اثربخشی معلم است. گزینه ها بر اساس طیف پنج گزینه ای لیکرت (از یک به معنای کاملاً مخالف تا پنج به معنای کاملاً موافق) تنظیم شدند.

- امتیاز ۱۰۵ - ۷۵: نشان می دهد که عملکرد معلم از اثربخشی بالایی برخوردار می باشد.

- امتیاز ۷۵ - ۴۵: نشان می دهد که عملکرد معلم تا حدودی اثربخش است.

- امتیاز زیر ۴۵: نشان دهنده اثربخشی پایین عملکرد معلم می باشد.

روایی و پایایی: استفان و همکاران (۲۰۰۷) پایایی پرسشنامه را به روش آلفای کرونباخ بالاتر از ۸۶٪ برآورد کردند. همچنین روایی پرسشنامه اثربخشی توسط اساتید دانشگاه تهران مطلوب گزارش شده است.

برای تبیین نقش باورهای دینی بر کارایی معلمان در این تحقیق از روش های آمار شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده شد.

یافته ها:

جدول شماره ۱: نتایج ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها

متغیرها	باور دینی	کارایی	انحراف معیار
باور دینی	۱		
کارایی	۰/۶۰۰	۱	۰/۰۰۰۵

با توجه به نتایج حاصله از جدول شماره یک:

با توجه به انحراف معیار $P < 0.05$ و مثبت بودن ضریب همبستگی می توان گفت بین باورهای دینی و کارایی معلمان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. این نتایج فرضیه تحقیق را مورد تأیید قرار می دهد و بنابراین امکان تحلیل داده ها بر اساس مدل های رگرسیون را مجاز می نماید.

جدول شماره ۲: نتایج رگرسیون به شیوه گام به گام

متغیرها	ضریب بتا	توان آزمون	درجه آزادی	سطح معنی داری
معلمان				
باور دینی/کارایی	۰/۶۰۰	۲۶/۹۵۸	۴۸	۰/۰۰۰۵

با توجه به نتایج حاصله از جدول شماره دو:

با توجه به ضریب بتا و توان آزمون می توان گفت: نمره کلی کارایی معلمان توسط نمره کلی باور دینی قابل پیش بینی می باشد. بنابراین باورهای دینی پیش بینی کننده میزان کارایی در بین معلمان دوره ابتدائی می باشد.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج حاصله از حداقل آماری نشان داد:

بین باورهای دینی و کارائی معلمان رابطه مثبت معناداری وجود دارد همچنین باورهای دینی پیش بینی کننده میزان کارائی در بین معلمان دوره ابتدائی می باشد. این نتیجه هم سو با تحقیقات آذر بایجانی، موسوی، موسوی اصل، ۱۳۹۵، آرین، ۱۳۸۸ به این نکته در تحقیقات خود اشاره دارند که باورها و نهادهای دینی بر انسان و زندگی فردی و اجتماعی او تأثیر مثبت دارد. علیرغم تنگناها و محدودیتهای مربوط به تحقیق و پژوهش در مسائل روان شناختی خصوصا در حوزه انسان با توجه به فراوانی متغیرها و پیچیدگیهای ذهنی و روانی و عاطفی و تأثیر محیط و موقعیتهای گوناگون در کنش و واکنش و ظهور رفتار نباید از نظر دور داشت که تحقیقات مربوط به امور انسان علاوه بر راهگشایی مسایل انسانی، ما را با عوالم ناشناخته او آشنا می سازد و این یک حقیقت است که دانسته های ما نسبت به نادانسته های ما درباره انسان به مراتب کوچک و حقیر است. بنابراین تحقیق در حوزه انسان و دسترسی به نتایج مطمئن، خود تحقیقات گسترده تر و نمونه فراوانی را می طلبد. محدودیتهای این تحقیق شامل موارد زیر می باشد: عدم انگیزه و همکاری لازم و یا سهل انگاری برخی از آزمودنیها در تکمیل دقیق پرسشنامهها به علت آنها به ارزش واقعی تحقیقات علمی و نتیجه بخش بودن آن در جامعه، می تواند اثرات نامطلوبی بر نتایج پژوهش بگذارد. اگرچه پژوهشگر سعی در رفع این موارد در حد امکان داشته است. از دیگر مشکلات اجرای این تحقیق می توان به شرایط فرهنگی حاکم بر جامعه اشاره کرد که افراد از ابزار دقیق عقاید، باورها و ارزشها و اعتقادات قلبی خود طفره می روند. پیشنهاد می شود تحقیق حاضر در نمونه های وسیع تر وبا ویژگیهای جمعیت شناختی متفاوت انجام شود. تا بدین ترتیب امکان تعمیم نتایج بیشتر گردید. به مسئولین امور توصیه می شود که از القاء ارزشها و باورهای دینی از روشهای غیراصولی و غیر منطقی استفاده ننمایند تا بجای تقویت دین بیرونی، دین درونی تقویت شده و افراد به یک نظام ارزشی درونی شده سوق داده شوند. ارزشهای که خصلت دائمی پیدا کرده و به انسان هویت و اصالت بدهند. ایجاد سمینارها و برگزاری جلساتی با حضور صاحب نظران اسلامی، مشاوران و روانشناسان با هدف بکارگیری مفاهیم دینی در فرآیند مشاوره و روان درمانی.

منابع:

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه.
- آرین، خدیجه (۱۳۸۸)، بررسی رابطه دینداری و روان درستی ایرانیان مقیم کانادا. پایان نامه دکتری، دانشگاه علامه طباطبائی.
- آذربایجانی، مسعود، موسوی اصل، سید مهدی، درآمدی بر روان شناسی دین، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی (سمت)، ۱۳۹۵.
- بهرامی احسان هادی، رابطه بین جهت گیری مذهبی، اضطراب و حرمت خود، پایگاه اطلاعات علمی، ۱۳۹۱.
- بهرامی احسان، هادی، تاشک، آناهیتا، «ابعاد رابطه میان جهت گیری مذهبی و سلامت روانی و ارزیابی مقیاس جهت گیری مذهبی»، مجله روان شناسی و علوم تربیتی، ۱۳۹۳.
- بهشتی، احمد (۱۳۵۰). انسان و مذهب. تهران، انتشارات صدرا.
- بلالی، اسماعیل، سنجش گرایش دینی دانشجویان روزانه دانشگاه تبریز و بررسی نقش یادگیری اجتماعی در آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، ۱۳۸۷.
- پهلوان زاده، سعید، ارتباط بین اعتقادات مذهبی و وضعیت خلق در دانشجویان، چکیده مقالات دومین همایش سراسری نقش دین در بهداشت روان (گردآورنده: جعفر بوالهروی)، تهران، انستیتو روان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۸۶.
- حسینی، سید ابوالقاسم، اصول بهداشت روانی. بررسی مقدماتی اصول انقلاب بهداشت روانی، روان درمانی و برنامه ریزی در مکتب اسلام، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۹۴.
- حسینی المدنی، سیدعلی، بررسی رابطه بین نوع آسیب روانی و انگیزه پیشرفت در دانش آموزان مقطع متوسطه، پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۶.
- خزائیلی، مهناز، «بررسی فشارهای روانی دانشجویان و چگونگی رفتارهای مواجهه با آن»، ماهنامه دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی ایران، شماره ۴۶، خرداد ۱۳۸۶.
- دلاور، علی، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، تهران، انتشارات رشد، ۱۳۹۳.
- دلاور، علی، تحلیل آماری در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران، انتشارات ارسباران، ۱۳۹۴.
- رووف، علی (۱۳۸۹) جنبش جهانی برای بهسازی تربیت معلم. تهران: انتشارات پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- سیف، علی اکبر، روش تهیه پرسش نامه در روان شناسی و علوم تربیتی، تهران، انتشارات دوران، ۱۳۸۸.
- شعبانی، زهرا (۱۳۹۳) بررسی تطبیقی برنامه تربیت معلم ایران و چند کشور جهان، فصلنامه تعلیم و تربیت.
- شمس، محمد شهاب (۱۳۹۴) فن آوری های اطلاعات و ارتباطات در عرصه آموزش معلمان، کمیسیون ملی یونسکو. تهران: انتشارات.
- صافی، احمد (۱۳۹۵) مسائل آموزش و پرورش ایران و راه های کاهش آن. تهران: نشر ویرایش.

- صافی، احمد (۱۳۸۲)، تربیت و تأمین معلم در ایران، فصلنامه تعلیم و تربیت، پژوهشکده، ۱۳۹۱.
- صفورایی، محمدمهدی، «ایمان به خدا و نقش آن در کاهش اضطراب»، قم، مجله معرفت ۷۵، ۱۳۸۶.
- فاضل‌میبدی، محمدتقی، دین چیست، دین از نگاه کتاب و سنت، قم، انتشارات حرم، ۱۳۸۵.
- فقیهی، علی نقی، مطهری طشی، جمشید، «افسردگی، رویکرد اسلامی در سبب شناسی و فرایند درمان»، قم، مجله معرفت ۱۳۹۴.
- کاسیرز، ارنست، فلسفه روشنگری، ترجمه یدالله موفق، تهران، انتشارات نیلوفر.
- کوئینگ، هارولد جی، آیا دین برای سلامت روانی شما سودمند است؟ آثار دین بر بهداشت جسم و روان، ترجمه بتول نجفی، تهران، پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۰.
- مرتجعی، عبدالکریم، «تالاسمی و جامعه»، فصلنامه انجمن تالاسمی ایران، شماره ۱۱، ۱۳۷۶.
- مطهری، مرتضی، انسان و ایمان. قم، انتشارات: صدرا، ۱۳۶۱.
- میرچاد، الیاده، دین پژوهی مترجم: بهاء‌الدین خرمشاهی. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۹۵.
- میلانی فر، بهروز، بهداشت روانی، تهران، نشر قدس، ۱۳۹۴.
- نجاتی، عثمان، قرآن و روان‌شناسی، ترجمه عباس عرب، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی، ۱۳۹۴.
- نیکجه، مجید، «بررسی میزان افسردگی در دانشجویان مؤسسات آموزش عالی ایلام»، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی، شماره ۱۴، ۱۳۸۶.
- وست، ویلیام، روان‌درمانی و معنویت، ترجمه شهریار شهیدی و سلطانعلی شیرافکن، تهران، انتشارات رشد، ۱۳۸۳.
- مقیمی و رمضان. پژوهشنامه مدیریت. مدیریت آموزشی

Stephen chook, Christine bowler, "using training and development to affect job satisfaction within franchising", journal of small business and enterprise development, vol.14T no.2, 2007, pp.339-352.

پیوست ها:

پرسشنامه باورهای دینی

پرسشنامه کارائی معلم